

Μια Δομική Διοικητική Μεταρρύθμιση Της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Στην Ελλάδα

Μια έρευνα για τη σημασία της καλύτερης οργάνωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης στη χώρα μας που καταλήγει σε λεπτομερή, κωδικοποιημένα σχέδια δράσης για τη βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών.

Μια έρευνα της διαΝΕΟσις

Πώς μπορούν να οργανωθούν καλύτερα οι δήμοι στην Ελλάδα; Ποιοι είναι οι κατάλληλοι τρόποι προκειμένου να αυξήσουν την αυτονομία τους; Πώς μπορούν να βρουν επιπλέον πόρους και να γίνουν πιο αποτελεσματικοί; Τελικά, πώς μπορούν να προσφέρουν καλύτερες υπηρεσίες στους πολίτες και να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους;

Η νέα έρευνα της διαΝΕΟσις επιχειρεί να χαρτογραφήσει την κατάσταση της **τοπικής αυτοδιοίκησης** στη χώρα και να προτείνει **μια ευρεία μεταρρύθμιση**, προσαρμοσμένη στα πολλά και συγκεκριμένα προβλήματα, τα οποία διαπιστώνει. Η μελέτη, η οποία πραγματοποιήθηκε **σε συνεργασία με την Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ) και το Πανεπιστήμιο Πειραιώς** και υπογράφεται από ομάδα έξι οικονομολόγων του ίδιου Πανεπιστημίου, εστιάζει στη δραστηριότητα των δήμων σε 14 τομείς. Αναλύει διεξοδικά τον κάθε τομέα και καταλήγει σε πολυσέλιδα, λεπτομερή, κωδικοποιημένα σχέδια δράσης για την αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Η τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα

- Είναι από τις **λιγότερο οικονομικά αυτόνομες** μεταξύ των χωρών της ΕΕ και του ΟΟΣΑ.
- Είναι από εκείνες με τις **λιγότερες αρμοδιότητες**, που συχνά είναι αλληλοεπικαλυπτόμενες.
- Χαρακτηρίζεται από **μεγάλη γραφειοκρατία** και συγκεχυμένες διαδικασίες.

Ο τριπλός ρόλος των δήμων

Πολιτικός:

επηρεάζουν την ποιότητα της δημοκρατίας στη χώρα.

Διοικητικός:

συμμετέχουν στο ενιαίο σύστημα διοίκησης στη χώρα.

Αναπτυξιακός:

διαχειρίζονται πόρους και συμμετέχουν καθοριστικά στην περιφερειακή ανάπτυξη.

Η λειτουργία και η φυσιογνωμία των δήμων στην Ελλάδα έχει αλλάξει με τον χρόνο. Η μελέτη μετράει συνολικά 10 ελληνικούς νόμους που είχαν σκοπό να μεταρρυθμίσουν τον τρόπο λειτουργίας των δήμων.

Ωστόσο, όπως αναφέρει η ερευνητική ομάδα:

“Οι μεταρρυθμιστικές παρεμβάσεις στερούντο μιας ξεκάθαρης φιλοσοφίας για χειραφέτηση της τοπικής αυτοδιοίκησης και τη διασφάλιση της ουσιαστικής διοικητικής αυτοτέλειάς τους”.

Τα προβλήματα της τοπικής αυτοδιοίκησης σήμερα

Η μελέτη επισημαίνει προβλήματα σε **14 τομείς** στους οποίους πρέπει να εστιάσει μια αποτελεσματική μεταρρύθμιση:

1

Χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός

Πολλές και αντικρουόμενες πολεοδομικές διατάξεις δημιούργησαν ένα **αναποτελεσματικό σύστημα**, το οποίο δημιουργεί προβλήματα στην **ανάπτυξη** και στην **προστασία του περιβάλλοντος**.

2

Αδειοδότηση επιχειρήσεων

Αν και το σχετικά πρόσφατο καθεστώς της **γνωστοποίησης** έχει απλοποιήσει πολλές διαδικασίες, ορισμένα προβλήματα παραμένουν.

3

Αγροτική πολιτική

Η πρόσφατη εμπλοκή των δήμων στην άσκηση αγροτικής πολιτικής προκαλεί προβλήματα **συντονισμού** και **επικάλυψης αρμοδιοτήτων**.

4

Κοινωνική πολιτική

Οι δήμοι απέκτησαν πολλές αρμοδιότητες κοινωνικής πολιτικής την **εποχή της κρίσης**, χωρίς να διαθέτουν επαρκή τεχνογνωσία ή πόρους.

5

Διαχείριση περιουσίας

Οι δήμοι διαθέτουν σημαντική ακίνητη περιουσία, αλλά παραμένουν **χωρίς σχέδιο για τη διαχείρισή της**.

6

Περιβάλλον

Το **θεσμικό πλαίσιο** που ορίζει τις δυνατότητες των δήμων στον τομέα της περιβαλλοντικής πολιτικής παραμένει **“πολύπλοκο και συχνά ασαφές”**.

7

Πολιτική προστασία

Μέχρι το 2020, δεν υπήρχε ειδική νομοθεσία. Επιπλέον, οι εσωτερικές δομές των δήμων είναι **υποστελεχωμένες** και δεν συμμετέχουν στον σχεδιασμό.

8

Αναπτυξιακός σχεδιασμός

Παρατηρούνται σημαντικά προβλήματα στην **απορρόφηση και στην αξιοποίηση** ευρωπαϊκών ή άλλων πόρων.

9

Οργάνωση δομών και λειτουργίας ΟΤΑ

Παρά τα “θεματικά” προβλήματα, κάποιες **δυσλειτουργίες**, όπως η ελλιπής ψηφιοποίηση, επηρεάζουν οριζόντια τους δήμους.

10

Πόροι από το κεντρικό κράτος

Η **αυτονομία** των δήμων παραμένει περιορισμένη, ενώ υπάρχει η ανάγκη για αύξηση και διαφορετικό τρόπο διανομής των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων.

11

Εποπτεία και έλεγχος

Διαπιστώνονται **σημαντικές ελλείψεις** σε λογιστικά συστήματα, μηχανισμούς λογοδοσίας και επιστημονικό δυναμικό.

12

Ψηφιακός μετασχηματισμός

Το θεσμικό πλαίσιο παραμένει **πολυδαίδαλο**, δημιουργώντας γραφειοκρατία, ενώ δεν έχει προσαρμοστεί πλήρως σε νεότερους κανόνες.

13

Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση

Δεν έχει μέχρι στιγμής αναπτυχθεί ένα **ενιαίο διοικητικό σύστημα**, ώστε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης να λειτουργούν στο πλαίσιο αυτού του συστήματος.

14

Δεοντολογία, διαφάνεια και απλούστευση διαδικασιών

Οι δήμοι λειτουργούν με **απαραχαιωμένο Κώδικα Διοικητικών Διαδικασιών**, συχνά **χωρίς οργανογράμματα**, ενώ το προσωπικό δεν έχει εκπαιδευτεί σε νεότερα μοντέλα λειτουργίας.

Προτάσεις πολιτικής για μια πιο αποτελεσματική τοπική αυτοδιοίκηση

Η μελέτη της διαΝΕΟσις καταλήγει σε συγκριμένες, αναλυτικές προτάσεις ειδικά για καθένα από τους παραπάνω τομείς. Ενδεικτικά:

► Μεγαλύτερη συμμετοχή των περιφερειών και των δήμων στον σχεδιασμό των ΕΣΠΑ.

► Ψηφιοποίηση διαδικασιών και αρχείων και ενίσχυση της διαλειτουργικότητας.

► Δημιουργία προτύπων για τις διαδικασίες λειτουργίας δήμων και περιφερειών.

► Ενίσχυση της διοικητικής υποστήριξης των μικρότερων δήμων, ειδικά των νησιωτικών ή των ορεινών.

► Επαρκής στελέχωση των οικονομικών υπηρεσιών.

► Ενοποίηση του συστήματος προμηθειών.

► Δημιουργία μηχανισμών συνεργασίας μεταξύ των εσωτερικών υπηρεσιών.

► Επιμόρφωση του προσωπικού.

► Επικαιροποίηση και βελτίωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.

► Κωδικοποίηση των εσόδων των ΟΤΑ.

► Βελτίωση των εσωτερικών ελέγχων, εκσυγχρονισμός των εσωτερικών συστημάτων και διασύνδεσή τους με την ΑΑΔΕ.

► Αποσαφήνιση του θεσμικού πλαισίου για την πολιτική προστασία.

► Δημιουργία κέντρων δημιουργικής επαναχρησιμοποίησης υλικών και υλοποίηση έργων για την ανάκτηση και επαναχρησιμοποίηση νερού από την τριτοβάθμια επεξεργασία λυμάτων για πόσιμο.

► Ενεργειακή αναβάθμιση δημοτικών κτηρίων.

► Καταγραφή της ακίνητης περιουσίας των δήμων και πιο αποδοτική διαχείρισή της, μεταξύ άλλων, με μελέτες σχετικών ΑΕ, ΣΔΙΤ και άλλων εργαλείων.

► Μείωση του χρόνου μεταξύ εκπόνησης και εφαρμογής των Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων.

► Ενίσχυση των δημοτικών παιδικών σταθμών.

► Ανάπτυξη μηχανισμών διάδοσης των επιτυχημένων παραδειγμάτων προβολής και προώθησης τοπικών προϊόντων.